

Lausunnon antaja:
Kansalaisten Kaivosvaltuuskunta ry. – MiningWatch Finland

Asiantuntijalausunto koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi Geologian tutkimuskeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 211/2020 vp)

Suomen ainoana valtakunnallisena kaivannaistoimialaan keskittyvänä ympäristö- ja asiantuntijajärjestönä Kansalaisten kaivosvaltuuskunta / MiningWatch Finland ry haluaa ilmaista lausunnossaan huolensa Geologisen tutkimuskeskuksen kansainvälisten operaatioiden yhtiöittämisestä erityisesti kehittyvien maiden **mineraalisektoriin** liittyvissä tehtävissä. Koska lakiesitys on puutteellinen etenkin GTK:n liiketoiminnan sisältöjen, kumppaneiden sekä operaatioiden vaikutusten ja riskien tarkemman kuvauksen osalta, yhdistys on tehnyt taustaselvitystä kotimaisten ja ulkomaisten tahojen suuntaan.

Tarkastelemme hankkeen ongelmia seuraavista näkökulmista:

1. Perustehtävästä etääntyminen ja maineriskit Suomelle
2. Heikko kapasiteetti aitoon kestäväan kehityksen toimintaan ja erityisesti dialogiin kansalaisyhteiskuntien suuntaan
3. Toiminnan riskit kehittyvien maiden yhteiskunnille
4. Mahdollinen EU:n sääntöjen ja hyvän hallintotavan vastainen valtioneuvoston tuki sekä omistajuuskysymys
5. Vaatimuksemme tarvittavista selvityksistä ja selvitysten jälkeen mahdollisen yhtiön hallinnosta

Johtopäätöksemme ovat seuraavat:

GTK:n ymmärrys kulttuurisista, sosiaalisista ja ympäristöllisistä tekijöistä, tai kyky toimia avoimesti kansalaisten suuntaan ei ole Suomen valtion viranomaiselle sopivalla tasolla, mikä muodostaa huomioon otettavia riskejä uuden yhtiön toiminnassa. Tämä on erittäin huono lähtökohta toimittaessa vielä vaativimmassa olosuhteissa kehittyvissä maissa.

Lakiesitys on valmisteltu puutteellisesti, koska siinä on esitelty pelkästään taloudellisia riskejä, kuten vero- ja konkurssiriskejä. Suomen kansainvälisen maineen kannalta mahdollinen sotkeutuminen konflikteihin paikallisyhteisöjen tai ympäristöjärjestöjen kanssa ovat erittäin suuret.

GTK:n kansainvälisen toiminnan kautta mahdollisesti saatavat taloudelliset hyödyt Suomen valtiolle ovat suhteessa toiminnan lukuisiin riskeihin nähden aivan liian pienet.

1. Perustehtävästä etääntyminen ja maineriskit Suomelle

Geologista tutkimuskeskusta koskevan lain (167/2011, 2 §) ja Valtioneuvoston asetuksen (168/2011) mukaan sen tarkoituksena on edistää elinkeinoelämän ja alueiden kilpailukykyä sekä tukea yhteiskuntapolitiikan suunnittelua ja toimeenpanoa. Korostammekin, että edellä mainitut lain tavoitteet kohdistuvat nimenomaan suomalaisen yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarpeisiin Suomessa. GTK tunnettiin ennen korkeatasoisesta

perustutkimuksesta, mutta tutkimuskeskuksen voidaan nähdä unohtaneen keskeisen tehtävänsä, mikä todettiin myös Mineraaliklusterin toimijoiden näkemyksiä kartoittaneen Valtioneuvoston teettämässä selvityksessä viime vuonna¹. Suomessa GTK:n rooli näyttää kasvamassa määrin olevan valtion kaivos-konsulttiviranomaisena toimiminen kansainvälisille kaivosyhtiöille tarjotuissa palveluissa. Nykyiset palvelu- ja suoritemaksut ovat tuskin lähelläkään todellisia GTK:n toiminnasta aiheutuvia kustannuksia. Valtio siis subventoi huomattavassa määrin kansainvälisiä suuryrityksiä ja niiden toimintaa Suomessa GTK:n kautta. ***Näin ollen voidaan hyvällä syyllä kysyä, onko valtion tutkimuskeskus ajautunut sivuraiteelle sekä kotimaassa että ulkomailla: ajaako GTK enää pääasiassa suomalaisen yhteiskunnan etua?***

GTK:n kansainväliset operaatiot tai niiden suunnitelmat mineraalisektorilla ovat kohdistuneet seuraaviin maihin:

Angola, Kamerun, Ghana, Malawi, Mosambik, Ruanda, Sambia, Senegal ja Tansania, Uganda, Afganistan, Armenia, Kazakstan, Myanmar, Saudi-Arabia.

Yhtiöittämisen myötä GTK:n toiminnan painopiste siirtyisi yhä enemmän palvelemaan suomalaisten ja ulkomaisten yritysten ekosysteemien perustamiseen kehittyvissä maissa, missä GTK:n asema olisi entistä enemmän mineraalipotentialin kartoittamisessa ja mineraalipolitiikkaan vaikuttamisessa. Tässä ei pitäisi voida käyttää perusteluita, ettei yhtiö olisi epäsuoralla toiminnallaan osaltaan vastuussa mahdollisista aiheutuvista yhteiskunnallisista konflikteista tai demokratian heikentymisestä pitemmälläkään aikaperspektiivillä, mikäli se toimisi kohdemaan autoritääristen, repressiivisten ja korruptoituneiden ministeriöiden ja yritysten tai esimerkiksi kyseenalaisen maineen omaavien kansainvälisten yritysten kanssa². Yleisesti ottaen voidaan todeta, että ***yhtiöittämisen myötä GTK:n toimien julkinen valvonta heikentyisi entisestään.***

Kaivosvaltuuskunnan näkemyksen mukaan ***GTK:n operaatioiden painopisteen siirtyminen kehittyviin maihin on ristiriidassa Mineraaliklusterin ja EU:n painottaman omavaraisuuden tavoitteen saavuttamisen kanssa***³. Tosin omavaraisuusargumentti ei ole uskottava siitäkään syystä, koska GTK nimenomaan auttaa ulkomaisten kaivosyhtiöiden pääsyä malmivaroihimme. Mineraaliklusterin toimijat ovat jatkuvasti perustelleet kaivosten määrän huomattavaa lisäämistä Suomessa viittaamalla tämän ratkaisevan Kongon kaivosten lapsityövoiman ongelman, vaikkei näillä ole todistettu olevan suoraa korrelaatiota. ***Lisäksi vielä GTK operoi jo ja suuntaa yhä enemmän toimintaansa pääosin juuri niihinkin Afrikan maihin, joissa demokratiakehitys on haavoittuva tai taantunut, ja joissa luonnonvarojen ehtyminen kiihtyy, aiheuttaen erittäin todennäköisesti aivan uusia konflikteja tai pahentaa olemassa olevia kriisitilanteita.***

2. Heikko kapasiteetti aitoon kestäväen kehityksen toimintaan ja erityisesti dialogiin kansalaisyhteiskuntien suuntaan

Toisin kuin Mineraaliklusteri⁴, GTK mukaan lukien, väittää, ***Suomella ei tosiasiasa ole vientivalttina kestävä ja vastuullista malminetsintää ja kaivannaistoimintaa.*** Näistä puuttuvat meiltä kiistattomasti selvät käytännön esimerkit. ***Kun kerran edes Suomessa GTK ei ole kyennyt harjoittamaan aukottomasti vastuullista toimintaa, miten tämä olisi mahdollista vielä paljon haastavammassa toimintaympäristössä?*** Suomen päässä ei ole juuri tiedotettu, mitä valtion tutkimuskeskus on saanut mineraalisektorilla aikaan kehittyvissä maissa toimiessaan jo 1970-luvulta lähtien. On selvää, että GTK:n operaatioiden seurauksena nämä maat ovat päässeet paremmin käsiksi luonnonvaroihin ja pystyneet hallinnoimaan niitä koskevia tietokantoja. ***Autoritäärisissä, repressiivisissä ja korkean korruption maissa uusi varallisuus on mitä ilmeisimmin hyödyttänyt kuitenkin lähinnä valtaeliittiä ja monikansallisia yrityksiä, ja lisännyt***

¹ Hokkanen, J. et al. *Suomen mineraaliklusterin kilpailukyky- ja vaikuttavuustutkimus*. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2020:15, ss. 63-4, 67.

² Vrt. Metson tapaus Brasiliassa, jossa yhtiö pyrki välttämään vastuutaan Belo Monte-patokonfliktiin vetoamalla epäsuoriin vaikutuksiinsa, <https://www.maailma.net/uutiset/belo-monten-patohankkeen-kiemurat-ulottuvat-suomeen-asti>

³ *Suomen Mineraalistrategia*,

http://projects.gtk.fi/export/sites/projects/mineraalistrategia/documents/SuomenMineraalistrategia_2.pdf

⁴ ks. edellinen

entisestäään kansalaisten eriarvoisuutta sekä ihmisoikeusloukkauksia. Kaivokset ovat todennäköisesti aiheuttaneet merkittäviä ympäristövaikutuksia ja konflikteja paikallisyhteisöissä, joiden maat kaivosyhtiö on saattanut viedä. Onkin määritettävä, minne asti uuden yhtiön vastuu ulottuisi kansainvälisessä toiminnassaan. Laajan yhteiskuntavastuun näkökulmasta on huomioitava myös yhtiön epäsuorat vaikutukset ja pitemmän tähtäimen seuraamukset.

Aivan keskeinen tekijä arvioitaessa uuden yhtiön toiminnan riskejä kehittyvissä maissa on ***kapasiteetti toimia erilaisissa kulttuurisissa konteksteissa.*** Tällä ei tarkoiteta taitoja luovia vaativissa businessstilanteissa, vaan yritysten yhteiskuntavastuun periaatteiden mukaan toimimista sidosryhmien ja ympäristön suuntaan. GTK:n kansainvälisistä toimista on saatavilla näyttöä sen johtamien tutkimuskonsortioiden kautta Euroopassa, jossa toimintaympäristö on vielä helpompi kuin kehittyvissä maissa.

GTK:n vientituote kehittyviin maihin on mineraalisektorilla ollut varsinkin ns. valmiuksien kehittämistä (capacity-building), jossa ”kestävyys” tai ”kestävä kehitys” näyttäisi lähinnä geologisen datan keräämisen ja tietokantojen hallinnan koulutukselta⁵. Kyse ei siis varsinaisesti ole ollut ekologisesta ja sosiaalisesta kestävydestä, kuten hankkeiden nimi antaa usein ymmärtää, vaan kapea-alaisesta institutionaalista kestävydestä. Tämä toiminta ei näin ollen huomioi yhteistyön laajempia yhteiskunnallisia vaikutuksia, jotka ilmenevät monesti vasta viiveellä. Pelkkä mineraalipotentialin kartoitukseen ja datan käsittelyyn liittyvä koulutusapu ei vastaa tarkoituserältään ja hengeltään YK:n kestävä kehityksen tavoitetta nro 17, johon GTK:n tarjoamalla valmiuksien koulutuksella pyritään⁶. ***GTK:n erikoinen tulkinta kestävästä kehityksestä hankkeiden yhteydessä tulisikin tarkastella erikseen hankekohtaisesti. Rakennetaanko kansainvälisiä hankkeita näennäisen kestävä kehityksen, ellei peräti ns. viherpesun varjolla?***

Kehittyvissä maissa luonnonvarakysymysten parissa toimiminen vaatii erityistä kapasiteettia ***kulttuurisessa sensitiivisyydessä; kykyä rakentavaan dialogiin keskeisiin sidosryhmiin kuten kansalaisyhteiskunnan toimijoiden suuntaan.*** Taustatietoina on huomionarvoista aivan aluksi mainita, että GTK tutkijoineen on aiheuttanut meillä Suomessa malminetsintäkonflikteja mm. seuraavissa kohteissa:

- 1) GTK on suoraan osapuolena Käsivarren Lapin konfliktissa Suomen ja koko Euroopan ainoan alkuperäiskansan sekä paliskuntien kanssa. GTK on tehnyt perustutkimusta ja markkinointiesitteitä, jotka houkuttelivat Akkermanin tekemään varauksen ja johtivat kymmenien tuhansien ihmisten protestiin. Saamelaiden asemaa koskevien kansainvälisten oikeuksien mukaan heillä tulisi olla oikeus hallita omaa perinteistä territoriotaan, jossa nyt valtion tutkimuskeskus kuitenkin operoi alkuperäiskansan oikeuksia kunnioittamatta.
- 2) Kaivosyhtiö Latitude66 ja Finnkallio ovat tehneet laajoja valtaushakemuksia sekä viritelleet malminetsintää tunnetulle GTK:n määrittelemälle uraanivyöhykkeelle ja uraania sisältäviin malmioihin molemmin puolin Kitkajärveä Kuusamossa. Esimerkkitapaus vesiä pilaavasta malmikairauksesta löytyy Kitkajärven Kouervaarasta, jossa GTK kairasi uraanimalmioin läpi pohjavesiin, aiheuttanut purosimenttien saastumista merkittävästi mm. uraanilla ja kuparilla. GTK aloitti Kuusamossa syksyllä 2020 Euroopan syvimmän (3,5km) syväkairausprojektin. GTK ei ole hakenut hankkeelle kaivoslain eikä ympäristönsuojelulain mukaista lupaa. Hankkeesta ei myöskään ole tehty YVA-arviointia, vaikka ympäristövaikutusten arviointidirektiivi erikseen velvoittaa sen syväkairauksista tehtäväksi. GTK ei ole tätä tehnyt muistutuksesta huolimatta, eikä myöskään Tukes ole suostunut kieltämään syväkairausa. Lisäksi GTK on tutkinut Oulangan kansallispuiston alueelta kairattuja näytteitä, jolloin Sallan kunta vaati uraanietsintöjen lopettamista.
- 3) GTK jatkaa akkumineraalitutkimusta Leppävirta-Heinävesi-Tuusniemi -alueella, jossa kaivostoimintaa vastustaa laaja kansanliike, eikä toimille ole paikallisten hyväksyntää.

⁵The Sustainable Development of Mining in Rwanda, <https://www.gispo.fi/koulutus/ruandassa-lahdetaan-avoimesti-kaivostoimintaa-kehittamaan/>

⁶ GTK:lta saatu vastaus tietopyyntöön, 5.2.2021 / P. Schmidt-Thome.

4) Maailman toiseksi suurin kaivosyhtiö Rio Tinto on varannut lähes koko Rautalammen kunnan alueen alustavia tutkimuksia varten. Yhtiöllä oleva varaus malminetsintälupaa varten päättyy ensi huhtikuussa, minkä jälkeen yhtiö päättää mittaustulosten perusteella, mihin se tekee malminetsintälupahakemuksen. Rio Tinto kertoo valinneensa Rautalammin alueen kotimaisten julkisten geologisten tietojen perusteella. GTK:n palveluiden avittamana monikansallisen yhtiön saapuminen alueelle on synnyttänyt uuden Pro Rautalampi -kaivoskriittisen liikkeen.

Nämä muutamat esimerkit kertovat GTK:n kestävästä kehityksestä, yhteiskuntavastuun ja EU:n direktiivien vastaisesta nykyisestä toiminnasta. ***Voidaankin väittää, että valtion oma tutkimuskeskus heikentää suomalaisten luottamusta viranomaisiin ja instituutioihin, ja jopa vaarantaa yhteiskuntarauhaa, kun yhtiöt yhteistyössä GTK:n kanssa tavoittelevat mineraalivaroja alkuperäiskansojen alueilla, luonnonsuojelualueilla ja kansallismaisemissa.*** Muutaman vuoden sisällä maahamme onkin muodostunut nopeasti kasvavia, uusia kansalaisliikkeitä vaatimaan erityisesti arvokkaiden luonto- ja kulttuurialueiden suojelua, mikä on nähtävä ***oireena*** valtion ja kaivannaisteollisuuden ajamalle suoraviivaiselle ja yksipuoliselle mineraaliraaka-ainepolitiikalle.

Ristiriitaista onkin, että samaan aikaan kun GTK:lla on useampi, nimenomaan ***sosiaalista toimilupaa ja paikallista hyväksyttävyyttä*** koskeva EU:n puiteohjelman Horisontti 2020 -tutkimushanke käynnissä Euroopan laajuudella, tutkimuskeskus toimii kentällä aivan päinvastaisesti; konflikteja aiheuttaen ja kriittisen kansalaisliikkeiden syntyyn myötävaikuttaen (vrt. laki GTK:n puolueettomuudesta, 11.2.2011/167, 1 §). GTK:n aktiivinen rooli osallisena kaivannaissektorin ja kansalaisyhteiskunnan konflikteihin ei rajaudukaan pelkästään Suomeen. Yksi GTK:n johtamista Horisontti 2020 -tutkimuskonsortioista on julkisin varoin rahoitettu MIREU (*Mining and Metallurgy Regions of EU*) -hanke⁷, josta toimitettiin kaikkiaan kuudesta maasta ***31 eurooppalaisen kansalaisliikkeen ja -järjestön allekirjoittama virallinen valitus Euroopan komissiolle*** 24.8.2020⁸. Valituksessa kiinnitettiin huomiota siihen, että hanke ei osallistanut keskeisiä kansalaisyhteiskunnan toimijoita, mikä oli rahoitussopimuksen vastaista. MIREU:n tarkoitusperä nähtiin ***vahvasti kansalaisten asemaa ja oikeuksia heikentäväksi ympäri Euroopan, sillä hankkeessa muodostettavan sosiaalisen toimiluvan mallin rakentaminen tähtää teollisuuden pääsyyn arvokkaimpiin mineraalivaroihin, ja kansalaisten kritiikin ja vastustuksen heikentämiseen*** – näin myös Suomessa.

MiningWatch Portugalilta saadun tiedonannon 9.2.2021 mukaan Euroopan komissiolle ja GTK:lle toimitetussa kansainvälisessä valituksessa ja sitä seuranneessa yhteydenpidossa osoitettiin hankkeen tieteellisiä ja tieteeneettisiä väärinkäytöksiä: erityiset mineraaliraaka-ainetuotannon intressiryhmät kontrolloivat hankkeen kansalaisyhteiskunnan dialogeiksi tarkoitettuja tilaisuuksia. Lisäksi hankkeessa teetetty kansalaiskysely kohdistui pääosin epärelevantteihin toimijoihin ja kysymykset oli muotoiltu johdattelevasti – ihmisten kaivannaisalaa koskevan tiedon puutteen nähtiin olevan merkittävin ongelma kaivoskriittikin lisääntymisen taustalla. Eurooppalaisten kansalaisryhmittymien laatiman valituksenkin jälkeen GTK:n hankejohto ja tutkijat jatkoivat edelleen samalla linjalla, siitäkin huolimatta, että hankkeen rahoitussopimuksessa oli jo identifioitu em. mineraaliraaka-ainesektorin toimijoiden kontrollin riski korkeaksi. Lokakuussa 2020 hankkeen työntekijät päättivät vielä julkaista tapaustutkimusmateriaalia, joka oli kerätty jäsenvaltioiden kansalaistoiminnasta, Suomi mukaan lukien. Tämän aineiston tutkijat olivat jopa itse määrittäneet epätieteelliseksi ja sisältäen metodologisia ongelmia, jolloin aineisto päätettiin saada julkistettua foorumeilla, joissa ei ole käytössä tiedejulkaisuille vakiintunutta vertaisarviointikäytäntöä. Myös hankkeen kotimaisen ja kansainvälisen tutkijakunnan selvä epätieteellinen asenteellisuus paikallisyhteisöjä ja näiden aktiiveja kohtaan on tullut ilmeiseksi eri yhteyksissä, mihin MIREU-valituksessa puututtiin (vrt. laki GTK:n puolueettomuudesta, 11.2.2011/167, 1 §). ***Niinpä GTK:n johtaman hankkeen tuotokseen eli uuteen sosiaalisen toimiluvan malliin – jolla ilmeisesti GTK-yhtiö aikoo lähitulevaisuudessa myydä ”suomalaista vastuullista mineraalialan osaamista” – ei ole uskottavuutta kansalaisten parissa. Tämä on tehty selväksi Euroopan komissiolle poikkeuksellisen laajassa kansalaisliikkeiden allekirjoittamassa valituksessa.***

⁷ <https://mireu.eu/project-partners/geological-survey-finland>

⁸ https://miningwatch.pt/assets/pdf/Joint%20statement%20H2020%20MIREU%20en_GB%20blackened.pdf

Erityisesti *Espanjassa tämä GTK:n johtama hanke aiheutti laajaa huomiota saaneen ”MIREU-skandaalin”, ja Suomelle mainehaitan*, johon liittyen ilmestyi toistakymmentä uutista ympäri Eurooppaa⁹. Espanjan suurimman ympäristöliikkeen (35 000 jäsentä, 300 järjestöä) *Ecologistas en Acciónin* mukaan MIREU:n johto tutkijoihin on valehdellut ja vääristellyt liikettä koskevia tietoja ja vaatii saada jäsenistöään ja toimintaansa koskevat projektin keräämät tiedot nähtäville¹⁰. Kaksi espanjalaista Euroopan parlamentin jäsentä on myös tehnyt hankkeesta kysymyksen komissiolle¹¹. *MIREU-hankkeen johdolta puuttui selvästi tietoa ja ymmärrys yhteiskunnallisesta kontekstista eli miten vakava korruptiotilanne Iberian niemimaalla vallitsee kaivoskiistoissa, joissa lisäksi aktiiveihin ja heidän omaisuuteensa kohdistetaan jopa fyysistä uhkaa ja väkivaltaa*.¹² Näin ollen hanke ohitti maan merkittävimmät kaivoskysymyksissä toimivat kansalaisliikkeet, ja teki sopimuksen kaivoslupia myöntävän viranomaisen kanssa, joka hankki tietoja em. liikkeistä. Kun kerran Euroopassa kaivoskiistat ovat menneet kansalaisiin kohdistuvan fyysisen uhan tasolle, miten onkaan autoritäärisesti johdetuissa maissa Afrikassa, Lähi-Idässä ja Aasiassa?

Espanjassa GTK:n on toisessa, EU-rahoitteisessa NEXT (*New exploration techniques*) -projektissaan¹³ yhdistetty ns. *spekulatiiviseen kaivostoimintaan*¹⁴ kumppaninsa Valoriza Minérian -yhtiön kautta, jonka San Finxin kaivokset aiheuttivat vakavia ympäristöongelmia ja kansalaisliikkeiden vastustusta. GTK:lle onkin toimitettu molemmista hankkeista jopa kymmenkunta tietopyyntöä eri järjestöiltä ja liikkeiltä, mitä kaikkea tietoja niistä ja jäsenistöstä on kerätty¹⁵, mutta GTK on kieltäytynyt tarjoamasta tätä informaatiota vedoten erinäisiin epämääräisiin selityksiin juristinsa avustuksella. GTK:n mukaan Espanjan suurin ympäristöliike on väitteineen väärässä MIREU-hankkeen tapauksessa. *Näin ollen tutkimuskeskus ei osoita kunnioitusta kansalaisyhteiskunnan näkemyksiä ja todisteita kohtaan myöskään ulkomailla. Tällainen toiminta valtion tutkimuskeskukselta on täysin asiatonta ja tapauksia tulisikin selvittää syvemmin Suomesta käsin puolueettoman tahon toimesta*. Lisäksi *elinkeinoministerimme, Suomen suurlähetystö Espanjassa, ja GTK:n johtaja ovat katsoneet kansainvälistä skandaalia sormien läpi, koska eivät ole reagoineet espanjalaisten jo viime vuonna toimittamaan valitukseen* (ks. Liite). On selvää, että kun ohitetaan kaivoskysymyksiin aktiivisesti osallistuvia, ulkomaisia vaikutusvaltaisia kansalaisryhmiä, tällä ei voi olla myönteinen vaikutus Suomen kansainväliseen maineeseen.

Yhteenvedon voidaan päätellä, että GTK:n toiminta kotimaassa ja ulkomailla etenkin mineraalisektorilla on selvästi osoittanut, että GTK:lla ei ole tarvittavaa kapasiteettia, tahtoa eikä mielenkiintoa huomioida kulttuurisia, sosiaalisia ja ympäristöllisiä tekijöitä, tai kykyä toimia avoimesti kansalaisten suuntaan – jopa hankkeissa, joissa tutkitaan nimenomaan kestävästä kehityksestä ja kaivosten sosiaalista hyväksyttävyyttä. *GTK:n ymmärrys tärkeistä aihepiiristä ei ole Suomen valtion viranomaiselle sopivalla tasolla, mikä muodostaa huomioon otettavia riskejä uuden yhtiön toiminnassa. Tämä on erittäin huono lähtökohta toimittaessa vielä vaativimmissa olosuhteissa kehittyvissä maissa*.

Myös GTK:n kansainvälisten toimintojen yhtiöittämistä koskeva lakiesitys on valmisteltu osittain puutteellisesti. Vaikka siinä mainitaan jopa 10 kohdassa sana "riskit" tai "riskejä", niin esityksessä mainitaan vain taloudellisia riskejä, kuten veroriskit ja konkurssiriskit. Lakiesityksessä ei myöskään kerrota, missä maissa GTK:n kansainvälistä toimintaa tapahtuu. Mainitaan vain ympärilyöreästi ”Afrikassa, Lähi-Idässä ja Aasiassa”. Kansalaisten kaivosvaltuuskunta ry:llä on myös ollut vaikeuksia saada GTK:lta riittäviä vas-

⁹ Esim. <https://taz.de/Einseitiger-Kampf-um-Bergbauprojekte/!5720507/>
https://www.algranoextremadura.org/internacional/2020/09/06/investigacion-con-fondos-europeos-a-organizaciones-ecologistas-y-plataformas-ciudadanas-contrala-mineria/?fbclid=IwAR1CqISCrxrUipQxhpy6-OJC2d4mVDSolkM6ZxoR_FydpzO7BKsaHXUzjU

¹⁰ <https://www.ecologistasenaccion.org/wp-content/uploads/2020/08/Letter-MIREU.pdf>

¹¹ https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/E-9-2020-004817_EN.html?fbclid=IwAR2J-bMLeBH1CZiQlFwLc5mJo9Ch-AWlQjLSxUN2W2zKlZzQwKFE15j_IEA

¹² Puhelinkeskustelu, Juha Kaija (MIREU- ja NEXT -hankkeiden johtaja) ja Susanna Myllylä, 1.10.2020.

¹³ <https://www.gtk.fi/tutkimusprojekti/next-new-exploration-techniques/>

¹⁴ *Ecologistas en Acción (2019) Speculative Mining in Spain*, ss. 10-13, 57-58, 51,
<https://www.ecologistasenaccion.org/wp-content/uploads/2019/12/Report-Speculative-Mining-in-Spain.pdf>

¹⁵ <https://nominaspeninsulaiberica.eu/movimientos-anti-minas-de-la-peninsula-denunciamos-espionaje/?fbclid=IwAR0zeNOsazsVyjPRpmDUAwRjI2yuH9yaQI3EJy3XFm6UqAR4iacIzS4xM>

tauksia tietopyyntöihin, missä on ollut nähtävissä sama linja kuin Espanjasta ja Portugalista lähetettyihin tietopyyntöihin. **Lakimuutos vaikeuttaisi entisestään kansalaisten tiedonsaantia yhtiön toiminnasta.**

GTK:n kansainvälisen toiminnan yhtiöittäminen rajoittaa entisestään kansalaisten ja ympäristöjärjestöjen tiedonsaantioikeutta GTK:n toiminnasta niin Suomessa kuin ulkomailla. Yhtiötettynä GTK:n kaikki keskeiset kansainväliset asiat siirtyvät käytännössä liikesalaisuuden piiriin. Toiminta ei ole läpinäkyvää eikä eettisesti hyväksyttävää, jos valtiojohtoinen toiminta verhotaan liikesalaisuuden taakse.

3. Toiminnan riskit kehittyvien maiden yhteiskunnille

GTK:n kansainvälisten toimintojen yhtiöittämistä perustellaan sillä, että nykyisellään kansainvälisen toiminnan taloudelliset riskit ja veroriskit tulisivat toteutuessaan valtion vastuulle. Tätä ei kuitenkaan voida pitää relevanttina perusteluna, koska a) GTK:n perustehtävä on hämärtynyt, ja b) sen toiminnassa tulisi aina kartoittaa riittävästi ja realistisesti tutkimuskeskuksen kapasiteetti ja toiminnan yhteiskunnalliset vaikutukset.

GTK on toiminut usean vuoden ajan kansainvälisten maksullisten vientihankkeiden toteuttajana Afrikassa, Lähi-Idässä ja Aasiassa, joko itsenäisesti tai yhteistyössä kansallisten ja kansainvälisten yritysten kanssa. GTK:n operatiot ovat painottuneet mineraalipotentialikoulutukseen, geokemiaan ja geodatan hallintaan, mineraalikehitykseen ja mineraalipolitiikkaan. Tarkempaa tietoa GTK:n aiemmasta kansainvälisestä toiminnasta sekä etenkin sen evaluaatioista saatava tieto ei ole helposti kansalaisten ulottuvilla, ja osa tiedoista on myös salaista. **On silmiinpistävä, että tutkimuskeskuksen toiminta ja kiinnostus on kohdistunut korkeasta korruptiosta ja autoritäärisestä hallinnosta tunnettuihin valtioihin. Lisäksi näissä on esiintynyt myös edellisiin rakenteisiin liittyen ihmisoikeusloukkauksia ja luonnonvarakonflikteja. GTK:n aiemman kansainvälisen toiminnan vaikutuksista kehittyvien maiden demokraattisen kehityksen ja sekä luonnonvarojen kestävä käytön vahvistamiseen ei ole selkeää näyttöä.**

Koronapandemian on todettu viimeaikaisissa selvityksissä pahentaneen huomattavasti monien kehittyvien maiden tilannetta autoritäärisen ja repressiivisen hallinnon vahvistumisen ja ihmisoikeuksien heikentymisen vuoksi. Tämän kehityssuunnan on arvioitu kestävänsä ainakin 3-5 seuraavaa vuotta¹⁶. Business Finlandin rahoitusstrategia tähtää puolestaan suomalaisten yritysten toimintakyvyn säilyttämiseen kriisien – kuten nyt koronapandemian – aikana ja uusien markkinoiden tunnistamiseen sekä liiketoimintaekosysteemien rakentamiseen¹⁷. Uusi perustettava yhtiö voisi myös hakea tätä rahoitusta. Jos GTK pyrkii yhtiöllään yhdessä suomalaisten yritysten kanssa pääsemään markkinoille juuri niillä alueilla, joissa kansalaisyhteiskunnat ovat vaikeuksissa, tämä ei ole linjassa Suomen kestävänsä kehityksen tavoitteissa ja kansainvälisessä roolissa. **Aikooko siis GTK hyödyntää globaalia kriisitilannetta autoritäärisesti operoivien hallintojen kanssa, missä on suuri riski päätyä myös osalliseksi jonkinasteisista korruptiokäytännöistä ja maan väestöön kohdistuvista ihmisoikeusloukkauksista?** Kuten on havaittu, Suomi tai suomalaiset virkamiehet, yritykset tai edes kehitysyhteistyöjärjestöt tai -hankkeet eivät ole immuuneja epäasialliselle tai lainvastaiselle toiminnalle tai vaikutusyrityksille edes kotimaassa, saati varsinkaan ulkomailla. Riskit ovat erityisen suuret tietyissä maissa ja korostetun suuret kaivannaistoimialalla, mihin liittyy erittäin suuria liiketaloudellisia arvoja. GTK:llakaan, jonka henkilöstö ja johto edustavat geotieteitä, ei ole riittävä kapasiteettia tunnistaa korruption eri muotoja, joista useampi on hienovaraista ja instituutioiden sisälle muodostunutta käytäntöä, ulottuen eri viranomaistasoille ja yrityksiin. Tekeekö GTK hankkeissaan esimerkiksi perusteellista taustaselvitystä yrityskumppaneistaan, ja jos tekee, vaikuttaako tämä yhteistyömahdollisuuksiin? Seuraavassa muutamia esimerkkejä eri maista, joissa GTK:lla on ollut operatioita tai joihin se laatii suunnitelmiaan:

-*Ruanda*: Lukuisia ihmisoikeusloukkauksia valtion turvallisuusjoukkojen taholta. Valtionjohto kohdistaa repressiivisiä toimia mm. niitä kohtaan, jotka kyseenalaistavat sen version maan

¹⁶ <https://freedomhouse.org/issues/democracy-during-pandemic>; <https://freedomhouse.org/report/nations-transit/2020/dropping-democratic-facade>

¹⁷ <https://www.businessfinland.fi/suomalaisille-asiakkaille/palvelut/vienti-ja-kansainvalistyminen/tasmatoimet-valmistavan-teollisuuden-viennin-vauhdittamiseksi>

historiallisista tapahtumista¹⁸. Nopeassa kasvussa oleva maa, joka pyrkii mantereen johtavaksi mineraalisektorin toimijaksi, mm. litiumvarastoja. GTK:n yhteistyö parhaillaan kehitteillä Rwanda Mines, Petroleum & Gas Boardin kanssa, jonka yhteydessä tämä tiedottaa Twitterissä (@Mines_Rwanda), että GTK on Euroopan johtavin tutkimuskeskus resurssien kestävä käytön alalla. Perusteellisesti laadittu, kansainvälinen evaluaatio havainnut lukuisia puutteita maan kaivannaissektorin toiminnassa¹⁹

-*Malawi*: Ainoa Afrikan valtio, jossa demokratia viime vuosina vahvistunut. Sen sijaan huomattavia kaivoksiin liittyviä konflikteja paikallisen väestön kanssa, ekologisesti haavoittuvaa aluetta, mistä Human Rights Watch on tehnyt selvityksiä²⁰

-*Myanmar*: Vähemmistöjä sortava hallinto. Sotilasvallankaappaus, heikkenevä demokratia.

-*Azerbaidžan, Kazakstan, Kyrgyzstan ym Euraasian maat*: Valtionjohto harjoittanut jo pitkään fyysistä väkivaltaa toisinajattelijoita kohtaan

Nyt kun GTK lähtee tekemään ja on tehnytkin jo mineraalisektoriin liittyvää yhteistyötä em. kuvattun tyyppisissä toimintaympäristöissä, tämä ei ole millään perusteilla vastuullista ja kestävä kehityksen mukaista toimintaa, ellei hankkeessa nimenomaan ole huomioitu ihmisoikeuksien vahvistaminen ja ympäristölle aiheutuvien haittojen välttäminen. Suomen valtion edustajien, Ulkoministeriön ja Business Finlandin ei tule tukea GTK:n hankkeita, jotka saattavat osaltaan heikentää kohdemaan yhteiskuntarauhaa ja luonnon monimuotoisuuden suojelua. ***Pahimmillaan siis GTK-yhtiön toiminta pahentaa olemassa olevia luonnonvarakonflikteja tai aiheuttaa aivan uusia ongelmia.*** Nämä on huomioitava myös pitemmällä tähtäimellä.

Yhdistyksen mielestä onkin perusteltua kysyä:

– Millä tai kenen valtuuttamana kyseinen kansainvälinen toiminta on alun perin käynnistetty, koska se on vahvasti ristiriidassa GTK:ta koskevan nykyisen lainsäädännön ja viraston perustehtävien kanssa?

– Miksi GTK:n toimintaa ohjaava ja valvova ministeriö eli työ- ja elinkeinoministeriö ei ole puuttanut viraston sivuraiteille ajautuneeseen toimintaan EU:n rahoittamissa tutkimushankkeissa, eikä kehittyvien maiden yhteistyöhankkeissa, joiden seurannaisvaikutuksia ei ole kunnolla selvitetty?

4. Mahdollinen EU:n sääntöjen ja hyvän hallintotavan vastainen valtiontuki sekä omistajuuskysymys

Lakiesityksen mukaan perustettava yhtiö toimisi osittain valtion resursseilla tilojen, laitteiden, henkilökunnan ym. osalta. Yhtiön toiminnan alkuvaiheessa se olisi osin riippuvainen GTK:n henkilöstöstä, laitteistosta ja yhteistyöverkostosta. Hankkeiden ottaminen kansainvälisten tarjouspyyntöjen perusteella on ongelmallista, koska EU:ssa on vastaavaa kaupallista konsulttitoimintaa, ja yhtiön toiminta vääristää kilpailua unionin sisämarkkinoilla EU:n perustamissopimuksen vastaisesti. Tästä syystä esitetylle toiminnalle tulee olla EU:n komission etukäteinen lupa, ettei kyseessä ole ***laiton valtiontuki***. Olisi muutenkin hyvän hallinnon, sen läpinäkyvyyden ja oikean resurssoinnin vuoksi tärkeää erottaa yhtiöön mahdollisesti sijoitettava toiminta ja sen resurssit julkisen toiminnan resursseista. Muussa tapauksessa ***verovarvoja voi päätyä julkisen toiminnan tarkoituksen vastaisiin kohteisiin ja monin tavoin huolestuttavaan toimintaa ulkomailla.***

Lakiesityksessä ei oteta kantaa perustettavan yhtiön omistussuhteisiin. ***Voivatko esimerkiksi kotimaiset ja ulkomaiset kaivosyhtiöt hankkia näitä osakkeita ja minkälaisiin eettisiin ongelmiin voidaan tällöin päätyä?*** (vrt. Terrafame/Trafiguran skandaali²¹)

¹⁸ [RWANDA 2018 HUMAN RIGHTS REPORT \(justice.gov\)](https://www.justice.gov/rwanda/2018-human-rights-report), Freedomhouse (2021) *Out of Sight, Not Out of Reach: Understanding Transnational Repression*

https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-02/Complete_FH_TransnationalRepressionReport2021_rev020221.pdf, s. 22

¹⁹ [IGF Mining Policy Framework Assessment: Rwanda \(iisd.org\)](https://www.iisd.org/igf/mining-policy-framework-assessment-rwanda)

²⁰ <https://www.hrw.org/report/2016/09/27/they-destroyed-everything/mining-and-human-rights-malawi>

²¹”The Guardian: Kaivosyhtiö Terrafamen suuromistajaa epäillään korruptiosta”, *Helsingin Sanomat* 2.6.2020, <https://www.hs.fi/talous/art-2000006527759.html>

5. Vaatimuksemme tarvittavista selvityksistä ja selvitysten jälkeen mahdollisen yhtiön hallinnosta

Kansalaisten kaivosvaltuuskunta vaatii huomioitavaksi lakiesityksen valmistelussa ja arvioinnissa seuraavia toimenpiteitä, etenkin niissä operaatioissa, joissa yhtiö on tekemisissä kehittyvien maiden *mineraalisektorin* kanssa. On hyvin tiedossa, että geologinen kartoitus ja malminetsintä eivät ole ympäristövaikutuksista neutraalia toimintaa, vaan Suomessa GTK:n toiminta ja yhteistyö kaivosyhtiöiden kanssa on aiheuttanut merkittäviä ympäristöhaittoja sekä konflikteja paikallisväestön kanssa.

Yhtiön suunnitteilla olevia operaatioita on arvioitava vähintään seuraavien materiaalien pohjalta:

- GTK:n hankeraportit sekä saatavilla olevat evaluaatioraportit seuraavista kohdemaista: Angola, Kamerun, Ghana, Malawi, Mosambik, Ruanda, Sambia, Senegal ja Tansania, Uganda, Afganistan, Armenia, Kazakstan, Myanmar, Saudi-Arabia.

Mikäli operaatioista ei ole saatavilla puolueettomien tahojen laatimia arviointiraportteja, asiantuntijapaneelin on hankittava tietoa muuta kautta kuten esimerkiksi kohdemaan kansalaisjärjestöiltä. Lisäksi on selvitettävä Ulkoministeriön kanssa tehtävänä yhteistyön laatu GTK:n kanssa erityisesti maiden mineraalipolitiikkaan sekä koko yhteiskuntarauhaan vaikuttamisen osalta.

- Kansalaisjärjestöjen -ja liikkeiden tekemät valitukset ja tietopyynnöt GTK:lle sen johtamista EU-Horisontti 2020 -konsortioista (MIREU, NEXT) sekä ministeri Lintilälle osoitettu vetoamus (*Ecologistas en Acción*, Espanja, ks. Liite).

-Ajankohtaisten tarjousten ja projektivalmistelujen liiketoimintasuunnitelmat liittyen etenkin Afrikkaan, Keski-Aasiaan ja Lähi-itään.

Yhtiötä koskeva liiketoimintasuunnitelma on ylimalkainen. Siinä tuleekin esittää perusteellinen selvitys toiminnan luonteesta liittyen tässä lausunnossa esitettyihin problemaattisiin kysymyksiin. Toiminnan riskit on arvioitava realistisesti ja kattavasti, myös pitemmällä aikatahtimella. Yhtiön eettiset säännöt on listattava muistiossa. Mikä taho tai tahot rahoittavat projektia? Mikä projektin tavoite on ja keitä se palvelee? Miten projekti sijoittuu vaikutuksiltaan kohdemaan yhteiskuntapoliittiseen kontekstiin? Minkälaisia taloudellisia, ekologisia ja sosiaalisia riskejä operaatiolla on? Minkälainen vaikutus hankkeella on Suomen maineeseen?

Mikäli kattavien selvityksien ja harkinnan jälkeen yhtiöittäminen päätettäisiin tehdä, vaadimme **pykäliksi uuteen lakiin** kohdat, joissa yhtiölle ja sen hankkeille laaditaan tarkat ohjeet vastuulliseen toimintaan ja se velvoitetaan raportoimaan neljännesvuosittain kaikesta toiminnastaan mm. hyvän hallintotavan, ihmisoikeuksien kunnioittamisen, kestävän kehityksen ja hankekumppanien laadun osalta. Yhtiön tulee käydä läpi puolueettomien ja hyvämaineisten tahojen suorittamat auditoinnit ja *due diligence* -prosessit etenkin erilaisten riskien hallinnan osalta. Yhtiön tulee noudattaa ns. varovaisuusperiaatetta etenkin hankkeissa, joissa on korkea riski välittömiin tai välillisiin ihmisoikeusrikkomuksiin ja ympäristöhaittoihin sekä vaikutusten väliseen synergiaan. Yhtiön tulee kommunikoida vakuuttavalla tasolla kohdemaan kansalaisyhteiskunnan edustajien kanssa. Yhtiön hallintoryhmään tulee kuulua myös kansalaisjärjestöjen edustus toiminnan kohdemaasta, Suomesta/ Euroopasta, jotta toiminnan yhteiskuntavastuuta ja läpinäkyvyyttä voidaan valvoa, ja näin ollen pienennetään riskejä aiheuttaa kansainvälisiä selkkauksia.

Huolimatta em. ehdoista, yhdistys ei ylipäättään näe mitään merkittävää perustetta GTK:n perustehtävän muuttamiselle. Yhtiössä sen sijaan asiakassuhteet, kuten asiakkuuden volyyymi eli liiketaloudelliset tuotot, sopimukset ja muut sidonnaisuudet alkavat ohjata ja määrätä toimintaa, ylittäen muut arvot, kuten riippumattomuuden, tasapuolisuuden ja vastuullisuuden vaatimukset. Yhtiöittämiselle ei ole nähtävissä liiketaloudellisia perusteita.

GTK:n toimintaa ja virkamiesten eettisyyttä ja jopa toiminnan lainmukaisuutta on kyseenalaistettu voimakkaasti myös kotimarkkinoilla Suomessa. Miten voidaan siis olettaa, että GTK toimisi yhtiömuodossa vastuullisemmin kansainvälisillä markkinoilla erittäin vaativissa toimintaympäristöissä? Konfliktiriskit mm. ihmisoikeus- ja kansalaisoikeuskysymyksissä ovat erittäin suuret GTK:n kansainvälisessä toiminnassa.

Lakiesitys on valmisteltu puutteellisesti, koska siinä on esitelty pelkästään taloudellisia riskejä, kuten vero- ja konkurssiriskejä. Suomen kansainvälisen maineen kannalta mahdollinen sotkeutuminen konflikteihin esimerkiksi alkuperäiskansojen tai ympäristöjärjestöjen kanssa ovat erittäin suuret.

GTK:n ei tule harjoittaa asiantuntijatoimintaa tai osallistua kansainväliseen liiketoimintaan autoritäärisesti johdetuissa, korkean korruption maissa – ei viranomaisena eikä suunniteltuna valtionyhtiönä. Potentiaaliset taloudelliset hyödyt ovat minimaaliset suhteessa Suomeen kohdistuviin riskeihin, kuten mainehaittoihin. Jos GTK:n tai työ- ja elinkeinoministeriön virkamiesten keskuudessa on suuri kiinnostus lähteä kasvattamaan kansainvälistä liiketoimintaa mainituissa erityisen korkean toimintariskin maissa, tulee liiketoiminta käynnistää normaalin yksityisen liiketoiminnan perustamisen mukaisesti, täysin ilman Suomen valtion osallistumista millään tavalla. Normaalet ja menettelytavat ovat mm. perustajaosakkaiden yksityinen riskipääoma ja -sijoitus, toiminnan yksityinen rahoitus, investoinnit kalustoon, toimitiloihin, henkilöstön rekrytoinnit ja palkkaus yms.

Edellä esitetyistä perusteluista johtuen, katsomme, että **GTK:n kansainvälisen toiminnan kautta mahdollisesti saatavat taloudelliset hyödyt Suomen valtiolle ovat suhteessa toiminnan lukuisiin riskeihin nähden aivan liian pienet**. GTK:n tulee jatkaa toimintaa valtion virastona ja keskittyä ydintoimintaansa Suomessa tai korkeintaan **vain geologian** asiantuntijatehtävissä EU:ssa.

Työ- ja elinkeinoministeriön tulee ryhtyä toimiin GTK:sta tehtyjen valitusten ja tietopyyntöjen selvittämiseksi, sekä nykyisen kansainvälisen toiminnan supistamiseksi – viraston on keskityttävä nykyisessä laissa kuvattuihin tavoitteisiinsa.

Helsingissä 10.2.2021

Kunnioitavasti,

Kansalaisten Kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland ry

Jari Natunen, puheenjohtaja

Ympäristöbiokemisti, FT
puh. 040 952 78 15
sähköposti: njarit@yahoo.com

Asiantuntijat:
Susanna Myllylä
KTT, HTT, Ympäristöpolitiikan dosentti,
Kehitysvastuututkija, yritys vastuututkija

Mika Flöjt
YTM, varapuheenjohtaja

Kansalaisten kaivosvaltuuskunta – MiningWatch Finland ry. on vuonna 2017 perustettu, Suomen ainoa valtakunnallinen kaivannaistoimialaan keskittyvä ympäristö- ja asiantuntijajärjestö. Tavoitteenamme on edistää kansalaisten oikeuksia ja ympäristönäkökohtia siellä, missä on suunniteltua, olemassa olevaa tai lakkautettua kaivostoimintaa. Yhdistys on perustettu yhteistyöelimeksi maan eri alueiden kansanliikkeille, järjestöille ja yksityishenkilöille. Yhdistys on syntynyt tarpeeseen kehittää yhteistyötä ja vuorovaikutusta paikallisten toimijoiden ja riippumattomien asiantuntijoiden välille. Kansalaisilla on tarve saada apua ja tietoa monimutkaisissa kaivostoimintaan liittyvissä teknisissä ja tieteellisissä kysymyksissä. Oikeus tietoon tarkoittaa myös oikeutta resursseihin saada puolueettomia ja riippumattomia selvityksiä, mittauksia ja tutkimuksia.

MiningWatch Finland kuuluu kansainväliseen MiningWatch -järjestöjen verkostoon, jonka perustajana on MiningWatch Canada. Teemme yhteistyötä kansainvälisten ja paikallisten ympäristöliikkeiden ja -järjestöjen kanssa eri maissa. Verkoston kautta saamme tietoa ja vaikutamme kaivannaissektoriin liittyvissä kysymyksissä niin EU:ssa kuin maailmanlaajuisestikin.

Madrid, September 10, 2020

Mr. Mika Lintilä, Minister

Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland
Aleksanterinkatu 4, Helsinki
kirjaamo@tem.fi

With copy to:

Mr. Mika Nykänen, Director General

Geological Survey of Finland
Vuorimiehentie 5, Espoo
gtk@gtk.fi

Ms. Tiina Jortikka-Laitinen, Ambassador

Embassy of Finland
Paseo de la Castellana 15, Madrid
sanomat.mad@formin.fi

Subject: Involvement of Geologian tutkimuskeskus (GTK) in the monitoring of the activities of environmental organizations and civil society groups in Spain

Dear Mr. Lintilä,

I am writing to you on behalf of Ecologistas en Acción, the largest Spanish confederation of environmental groups consisting of over 300 organizations with more than 35,000 members. Ecologistas en Acción has been made aware of the Mining and Metallurgy Regions of EU (MIREU) Horizon 2020 project which is being coordinated by GTK, a public agency in Finland under your Ministry's responsibility.

Without any prior consultation or contact with our organization, MIREU has decided to list Ecologistas en Acción as a regional stakeholder including such description in publically available documentation. More so, internal documents of the MIREU project have made false statements regarding Ecologistas en Acción and numerous projects and campaigns in which the confederation and its affiliated groups are directly involved. For example, in an April 30, 2020 MIREU meeting, during a follow up discussion after a presentation on "*Spanish Conflict Mapping and Case Studies*" it was stated that "***Ecologists in Accion [sic] have an internal rule not to go to meetings because they could be convinced to support a project***".

Under GTK's coordination, MIREU elaborated a database and map of "**Spanish Conflict Mapping and Case Studies**", which gathered information on the activities of Ecologistas en Acción and associated civic groups that are contesting extensive corruption and lack of compliance with basic environmental laws. Recent public knowledge of such activities by an

agency of the Government of Finland in Spain have turned into a national scandal in Spain, as you may have already been made aware off by Finnish Ambassador Ms. Jortikka-Laitinen.

The matter has already been raised in the European Parliament by two Spanish MEPs and, over the past few weeks, numerous news items have emerged on the MIREU project both in Spanish media and in news outlets of other European countries. For example:

- <https://www.lavanguardia.com/local/sevilla/20200904/483291092166/iu-sugiere-a-la-comision-europea-investigar-si-se-criminaliza-a-ecologistas-en-contra-de-proyectos-mineros.html>
- <https://www.regiondigital.com/noticias/extremadura/332275-iu-pide-aclarar-uso-fondos-ue-para-hacer-listas-de-grupos-contrarios-a-proyectos-mineros.html>
- https://www.eldiario.es/economia/ecologistas-en-accion-denuncia-ante-ue-el-proyecto-mireu-de-regiones-mineras_1_6185541.html
- <https://www.lavanguardia.com/vida/20200827/483114550444/ecologistas-en-accion-denuncia-ante-ue-el-proyecto-mireu-de-regiones-mineras.html>
- <https://www.elsaltodiario.com/mineria/andalucia-aragon-castilla-y-leon-investigan-fondos-europeos-plataformas-contra-mineria>
- <https://www.publico.pt/2020/08/24/economia/noticia/movimentos-antiminas-fazem-queixa-bruxelas-proyecto-europeu-investigacao-1929091>
- <https://observador.pt/2020/08/25/movimentos-da-sociedade-civil-apresentam-queixa-contra-projeto-europeu-para-o-setor-mineiro/>
- <https://www.radiobullets.com/rubriche/approfondimenti/gli-ecologisti-denunciano-il-progetto-mireu-alla-commissione-europea/>
-

In this context, on August 24 Ecologistas en Acción sent a letter (**Attachment no. 1**) to the individuals at MIREU responsible for its “Social License to Operate” components, including Ms. Kaisa Turunen and Mr. Juha Kaija at GTK. In this letter, we expressed the concerns of Ecologistas en Acción and requested “*that copy of all documents, including internal MIREU communications, that refer explicitly or implicitly to Ecologistas en Acción and local campaigns and platforms which we are part of or support are provided to us at the shortest notice.*”

To our disbelief, on September 9 an email response from Mr. Lahtinen Hannu on behalf of GTK (**Attachment no. 2**) stated that “*preparatory or draft documents and notes are not official documents, thus not public (the Finnish Act on Openness of Government Operations (621/1999), section 5), and cannot be provided*”; “*the maps, spreadsheets and the related case study material, including the Spanish Conflict Mapping and Case Studies, that Mr. Cabrera is preparing are still draft versions and therefore not public; the regional case studies, including the Spanish case studies, will be made public upon their finalization, scheduled to take place latest 30 November 2020*”.

On the basis of this response, GTK will not only not provide copies of documents referring to Ecologistas en Acción and other Spanish civic groups, but the agency confirms its intention to make such information publicly available before November 30, without any prior consultation with the affected groups and communities. In our view, this is in blunt violation of General Data Protection Regulation (EU GDPR) and National Data Protection laws in place in Spain, but also demonstrates absolute lack of transparency and disregard for civil society groups by GTK and its MIREU project, in spite of having “social license” as its focus.

Mr. Hannu kindly informed us that, under the Finnish Act on Openness of Government Activities, we may have our request decided by the authority. While Ecologistas en Acción will not take legal action in the courts of Finland, as redress regarding GDPR violations by GTK involving Ecologistas en Acción will be sought, if necessary, under Spanish judicial jurisdiction, we would hope that the Ministry of Economic Affairs and Employment of Finland may reconsider GTK's earlier decision granting full access to *"all documents, including internal MIREU communications, that refer explicitly or implicitly to Ecologistas en Acción and local campaigns and platforms which we are part of or support."*

While we are very disappointed by the involvement of Finnish public bodies in the monitoring of social movements opposing certain destructive mining projects in Spain, continuing lack of transparency and lack of acknowledgment or apology for any misconduct –if not legal, at least ethical– will force Ecologistas en Acción to take action with the European Commission, and particularly with the Executive Agency for Small and Medium-sized Enterprises and the European Commission DG Internal Market, Industry, Entrepreneurship and SMEs (DG GROW), demanding a full audit of the MIREU project and the precautionary suspension of any further EU funding to MIREU participating entities, particularly GTK.

Yours sincerely,

Elena Solis

Coordinator of the Mining Area

Ecologistas en Acción

mineria@ecologistasenaccion.org

www.ecologistasenaccion.org/mineria